

3. Alomorfie

- alomorfy se buď liší **alternacemi**, nebo jsou **fonologicky nezávislé**
- **alternace** = střídání hlásek v rámci jednoho morfému
- množina alternujících hlásek = **morfoném**

- (1) a. kořen $\sqrt{\text{zvon}}$ se realizuje 2 alomorfy: /zvon/, /zvoň/; morfoném: /n~ň/
b. sufix *-sk* se realizuje 2 alomorfy: /sk/, /šť/; morfoném: /sk~šť/
c. prefix *na-* se realizuje 2 alomorfy: /na/, /ná/; morfoném: /a~á/

- alternace lze klasifikovat podle toho, jaké typy hlásek se na nich podílejí
- a) **vokální alternace**, b) **konsonantické alternace**
- **V~VV (kvantita)**

- (2) a. dům – dom-u, sůl – sol-i, hrách – hrach-u; kráv-a – krav, kůr-a – kor, síl-a – sil
b. u-činit – ú-čin-ek, na-psat – ná-pis, vy-lovit – vý-lov, za-klopit – zá-klopka
c. pí-t – pi-l, kry-t – kry-l, hnís-t – hnět-l, krás-t – krad-l
d. dar – dár-ek, list – líst-ek, zub – zoub-ek, plot – plůt-ek, hotel – hotýl-ek

- **V~Ø (vokál e s nulou)**

- (3) a. kotel, kotel-n-a, kotel-n-í – kotl-e, kotl-ík, kotl-ov-ý; karet, karet-n-í – kart-a, kart-ář-k-a
b. zvon-ek – zvon-k-y, ruč-ek – ruč-k-a, víč-ek – víč-k-o, služ-eb – služ-b-a, jí-del – jí-dl-o, kůl-en – kůl-n-a, včel-stev – včel-stv-o

- **V_x~V_y (ablaut)**

- (4) a. ber-u – s-běr – s-bor
b. lez-u – loz-í-m, vez-u – voz-í-m, nes-u – nos-í-m

- **T~D (neutralizace znělosti)**

- (5) a. kra[b]-a – kra[p], tóg]-a – tók], kra[d]-l – kra[t], zdra[v]-ý – zdra[f], vá[ž]-i-t – va[š]
b. bá[b]-a – ba[p]-k-a, po[d]-lož-i-t – po[t]-klad

- **T~Ě (palatalizace)**

- (6) a. pták-y – ptác-i – ptač-í, Olg-y – Olz-e – Olž-in, běh-y – běž-ích – běž-ě-t, lenoch-y – lenoš-i – lenoš-i-t
b. kouhou[t] – kouhou[tʰ]-i – kohou[tʰ]-í, Me[d]-a – Me[dʰ]-ě – Me[dʰ]-in, skrom[n]-ý- skrom[ñ]-í – skrom[ñ]-ě
c. No[r]-y – No[ř]-i, No[r]-y – No[ř]-e, dob[r]-ý – u-dob[ř]-i-t – dob[ř]-e
d. nor-[sk]-ý – nor-[šť]-í